

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

Maankäyttö- ja rakennuslain, ilmastolain ja kaivoslain valmistelu on edelleen kesken. Yhteyksiä näihin muihin valmisteilla oleviin lakikokonaisuuksiin tulee vahvistaa, jotta yhteisvaikutukset saadaan arvioitua ja mahdolliset ristiriidat luonnon monimuotoisuuden edistämisen tavoitteiden suhteen esiin sekä mahdollistetaan sujuva alueiden kestävän elinvoiman kehittäminen ilman, että tulkinnat uusista laeista saadaan vasta oikeusprosessien kautta vuosikymmenen kuluttua ja monet hankkeet viivästyvät lakien tulkintaepäselvyyksien johdosta. Saamelaiden oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan tulee edistää uudistuvassa luonnonsuojelulaissa perustuslain 17§:n ja 121§:n hengessä. Säädösluonnos tarkoittaa myös, että malminetsintä ja kaivaminen luonnonsuojelualueilla ei ole enää mahdollista. Lapin pinta-ala on kolmasosa Suomen pinta-alasta ja Lapin pinta-alasta on kolmannes luonnonsuojelualueita, joten jo luonnonsuojelun hyväksyttävyyden näkökulmasta malmin etsintä ja kaivaminen tulee mahdollistaa luonnonsuojelualueilla kompensatiomenettelyllä.

3 § Luontotyyppin suotuisan suojelun tason määritelmä on tiukempi kuin nykyisessä laissa. Miten se vaikuttaa esim. poikkeamisiin?

6§ Saamelaiskulttuurin suoja

”Tämän lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että lain toimeenpanosta ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin, ja että saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytykset voidaan turvata ja niiden kehittymistä mahdollisuuksien mukaan edistää.

Tämän lain nojalla annettavasta päätöksestä ei saa aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttala-alueella.”

Saamelaiskulttuurin suojan 6§:n osalta Lapin liitto esittää pykäläluonnoksen osalta perustuslain 17§ mukaista kirjausta ”Saamelaisten kotiseutualueelle on otettava huomioon saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.”

Perustuslaki 17§: ”Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.”

8 § Selvilläolo

Säädösluonnos on tältä osin laajalti velvoittava, ja perustelujen mukaan velvoittaa myös muiden kuin LSL:n mukaisten menettelyjen yhteydessä. Jos toimijan oma toiminta ei muutu, mutta luonnon olosuhteet muuttuvat jostain muusta syystä, mitä siitä seuraa?

9 § Ympäristötietoisuus

Ehdotus muotoiluun: Kuntaa ei mainittaisi tässä säännöksessä, koska käytännössä kunnan yleinen edistämistehtävä (12 §) sisältää jo tietoisuuden edistämisen. Ympäristötietoisuuden edistäminen mainittaisiin tällöin 12 §:n perusteluissa

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

10 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

ELY-keskuksella on säädösluonnoksessa laaja rooli luonnonsuojelun osalta.

ELY-keskus tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa, minkä näemme hyvänä asiana, lisäyksenä olisi hyvä olla ELY-keskus tukee maakunnan liittoa vastaavalla tavalla.

12 § Kunta

Ehdotus muotoiluun: Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja sen kestäväää käyttöä sekä maisemansuojelua alueellaan muutetaan muotoon ”kunta edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan ja ...”

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Tärkeitä perusteluja alueelliselle toimeenpanosuunnitelmalle ovat esityksessä mainitut kustannustehokkuus sekä luonnon hyvinvointivaikutusten lisääminen samassa yhteydessä (viihtyisyys, virkistyskäyttö, matkailu) ja sen kuntataloutta tukevat vaikutukset. Lisäksi korostuu tarve saada kokonaiskuva luonnon monimuotoisuuden tukemisen toimenpiteistä, erityyppisistä luonnon toimintaa tukevista alueista ja niiden rooleista osana kokonaisuutta sekä niistä alueista, joihin mahdolliset rajoitteet kohdistuvat. Kokonaiskuvan kautta alueen muu kehittäminen mm. ilmastonmuutoksen hillintään liittyen ja rakentamisen paineisiin vastaamiseksi sujuu paremmin ja ennakoitavammin. Toimeenpanosuunnitelmien laadinnassa kannattaisi priorisoida niitä suunnitelma-alueita, joilla on saatavissa aikaan eniten vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuudelle ja toisaalta hyötyä maankäytön kokonaisuuden hallinnan kannalta.

Perustelutekstissä on hyvä nostaa alueen maakuntien liitot ja alueen kunnat keskeisinä toimijoina, etenkin kaavoituksen ja ympäristönsuojelun kannalta. Maakuntien ja kuntien osallistuminen onkin tuotu esiin mm. vaikutuksissa kuntatalouteen, mutta ei kuitenkaan sitä, saataisiinko lisäresurssit kuntiin tätä varten valtiolta. Tätä on syytä täsmentää ja resurssit kuntiin turvata. Maankäytön suunnittelussa luonnonsuojelua yhteensovitetään muihin toimintoihin sekä laajemminkin mm. ympäristönsuojeluun, joten siitä vastaavat tahot on syytä pitää mukana alueellisen toimintasuunnitelman laadinnassa.

Maakunnan liitoille olisi hyvä turvata mahdollisuus toimia myös luonnonsuojelun toimeenpano-ohjelman laatijana. Lapin liitto perustaa maakunnan yhteistyöryhmään vihreän siirtymän jaoston, joka olisi myös luonteva paikka valmistella luonnonsuojelun toimeenpanosuunnitelmaa laajassa sidosryhmäyhteistyössä.

15§ Vapaaehtoinen luonnonsuojeluohjelma

Luonnoksesta ei käy ilmi, kuka voi laatia vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelman?

19§ Luonnonsuojelun seuranta

Kattavampi luontotieto ja seurannan kehittäminen valtakunnan tasolla on tarpeen mm. maankäytön suunnitteluun sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta vaikuttavien toimien suunnitteluun ja toteuttamiseen kunnissa. Tiedonhallintaan esitetyt muutokset eivät kovin paljoa tai nopeasti paranna nykytilannetta kuntien kannalta, kun ainakin aluksi kunnat ja maakunnat selvittäisivät ilmeisesti yhtä paljon kuin aiemmin, koska tietojärjestelmiin viedyn tiedon laatua ei ole ylläpitäjä tarkistanut. Tietojärjestelmästä vastaavan viranomaisen tekemän laadun varmistuksen laajentaminen olisi tärkeää, jotta samoja asioita (esim. luontotyyppien esiintyminen) ei tarvitsisi varmuuden vuoksi maastossa uudelleen selvittää.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

-

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

36 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

2. momentti: "...Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on..."

Miten yksityisten luonnonsuojelualueiden/suojeluohjelmiin kuuluvat alueet, jotka ovat vielä yksityisten omistuksessa, pitääkö lausunnot pyytää yksityisiltä maanomistajilta? Asiantuntijuus luontoarvoihin?

6 luku Luonnonsuojelualueet

Lapissa luonnonsuojelualueet ovat hyvin laajoja. Sekä matkailuun että virkistykseen on tarve käyttää luonnonsuojelualueita halkovia voimajohtolinjoja moottorikelkkareitteihin tms. reitteihin. Onko tämä mahdollista uudistuvassa luonnonsuojelulaissa?

51 § Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa (15 §) oli luvalla mahdollisuus tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja, nyt uudessa laissa on mahdollista tehdä geologisia tutkimuksia. Perusteluista: Geologisella tutkimuksella tarkoitettaisiin sellaista tieteellistä tutkimusta ja kartoittamista, joka ei liittyisi elinkeinonharjoittamisena pidettävään malminetsintään tai muuhun kaivostoiminnan valmisteluun.

Perusteluiden s. 253 mukaan:

"Elinkeinovapauden osalta on lisäksi syytä nostaa esiin ehdotettu muutos malmin etsinnän edellytyksiin luonnonsuojelualueilla. Voimassa olevassa laissa alueen hallinnasta vastaava viranomainen (Metsähallitus) voi myöntää luvan malmisetsintään luonnonsuojelualueilla, mutta tämä mahdollisuus ehdotetaan poistettavaksi. Sen seurauksena malmin etsintään ei voisi jatkossa enää myöntää luonnonsuojelualueilla lupaa. Tämä rajaisi malminetsintään liittyvää toimintaa luonnonsuojelualueilla. Rajoituksen tosiasiallinen merkitys elinkeinotoiminnalle olisi kuitenkin todennäköisesti varsin pieni, koska kyse olisi ainoastaan luonnonsuojelualueista, ja muilla alueilla toiminnan edellytyksiin ei puututtaisi".

Lapin liitto näkee esitetyn kaltaisen malminetsinnän rajoittamisen merkittävänä elinkeinotoiminnan rajoittamisena. Lapin pinta-alasta on n. kolmannes luonnonsuojelualueita. Ilmastonmuutos tulee perustelujen mukaan heikentämään luonnon monimuotoisuutta erityisesti Lapissa eli tarkoittanee nykyisten suojelualueiden arvojen heikentymistä ja mahdollisesti arvojen kasvua luonnonsuojelualueiden ulkopuolella, jolloin säädösluonnoksen tulisi pystyä elämään ajassa ja tukea

luonnon monimuotoisuutta siellä missä sitä on ja mahdollistaa poistuvien arvojen alueilla muuta alueidenkäyttöä, joka voi liittyä ilmastonmuutoksen hillintään esim. akkuklusterissa.

53§ Muun valtion luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan, mitä 50–51 §:ssä ja 52 §:n 1 momentissa säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Eli malminetsintä ei olisi mahdollista myöskään muilla luonnonsuojelualueilla.

Lapin liitto esittää, että luonnonsuojelun hyväksyttävyyden näkökulmasta malmin etsintä ja kaivaminen tulee mahdollistaa luonnonsuojelualueilla kompensatiomenettelyllä.

7 luku Luontotyyppien suojelu

66§ Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Säännöksen merkitys käytännön lain soveltamiselle lupalakien mukaisissa menettelyissä sekä MRL:n mukaisessa maakunta- ja kuntakaavoituksessa on epäselvä. MRL:n järjestelmässä selvitystarkkuus on suhteessa kaavan ohjaustehtävään ja tarkkuuteen, joka tulee olla huomioitu LSL-uudistettaessa. Mitä konkreettista lisäarvoa LSL:n huomioonottamisvelvoitesäännös toisi MRL:n mukaiseen kaavoitusmenettelyyn?

69§ Poikkeaminen luontotyyppien suojelusäännöksistä

Esitykseen tulee sisällyttää vielä selkeämmin kunnan ja maakunnan liiton kuuleminen liittyen hyvittämisalueen osoittamiseen, koska ne rajoittavat maankäyttöä vastaavalla tavalla kuin erilaiset suojelualueet.

8 luku Eliölajien suojelu

76§ Uhanalaisten lajien huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Säännöksen merkitys käytännön lain soveltamiselle lupalakien mukaisissa menettelyissä sekä MRL:n mukaisessa maakunta- ja kuntakaavoituksessa on epäselvä. MRL:n järjestelmässä selvitystarkkuus on suhteessa kaavan ohjaustehtävään ja tarkkuuteen, joka tulee olla huomioitu LSL-uudistettaessa. Mitä konkreettista lisäarvoa LSL:n huomioonottamisvelvoitesäännös toisi MRL:n mukaiseen kaavoitusmenettelyyn? Muodostuuko säännöksen perustella ELY-keskukselle erillinen, LSL:n mukainen valitusperuste?

9 luku Vaihanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

98§ Hyvittävät toimenpiteet

"Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole muuhun lainsäädäntöön tai velvoitteeseen perustuvaa velvollisuutta..."

Lainsäädäntöön perustuvat alueet ovat selkeät, mutta mitä tarkoittaa velvoitteeseen perustuvat alueet käytännössä?

Perusteluiden perusteella hyvittäviksi toimenpiteiksi ei hyväksytä mm. Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden ja valtion omistamien luonnonsuojelualueiden luonnonarvojen turvaaminen tai lisääminen ja sopimukseen tai taloudelliseen etuuteen kuten maataloustukeen tai valtion maksamaan tukeen tai sertifikaattien velvoitteisiin liittyvät toimenpiteet.

Perustelujen mukaan yleisluonteiset lainsäädännössä määritellyt tehtävät, kuten kunnan velvollisuus edistää luonnon monimuotoisuutta alueellaan, eivät rajaisi toimenpiteitä määritelmän ulkopuolelle. Näin ollen esimerkiksi kunta tai Metsähallituksen Luontopalvelut voisivat niille lainsäädännössä asetetusta tehtävästä huolimatta halutessaan toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä.

Pykälän 1 momentin sanamuodon ja perusteluiden välille voi tulla jatkossa tulkinta vaikeuksia eli olisi hyvä paremmin yksilöidä pykälässä. Voiko esim. metsälaki 10 §:n kohteita käyttää hyödyksi ekologisessa kompensaatiossa.

Natura-alueiden kompensaatiomenettelyjä ei ole ehdotettu tarkasteltaviksi luonnonsuojelulain uudistuksessa. Toimivaltakysymyksenä on perusteetonta, että kaikki pienetkin Natura-vaihdot menevät valtioneuvoston päätettäväksi, pienet voisi tehdä alueellisesti esim. ely/avi-tasolla (rakennussuojelulaki), tehtiin toinen liittyä kriteeristöön ja erityisesti kriteeriin, jossa Natura-kompensaation ehtona on hankkeen vaihtoehdottomuus; nykytulkinnalla tämä säännös käytännössä estää kaikki hankkeet koska ainahan voi ajatella kaikille asioille vaihtoehtoja – niitäkin, jotka ovat käytännön kannalta täysin epärealistisia.

Esitämme erillisselvitystä Natura-kompensaatioprosessin uudistamisesta osana säädösluonnoksen jatkotyötä.

99§ Hyvittämisen kriteerit

2) sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu on muutettava muotoon "saamelaisten kotiseutualueella"

101§ Hyvittämiseen velvoittaminen

Saamelaisten kotiseutualueella on ennen asian ratkaisemista hankittava Saamelaiskäräjiltä arvio siitä, miten ehdotettu hyvitys huomioi saamelaiskulttuurin suojaa siinä saamelaisyhteisössä, jonka alueella heikentäminen tapahtuu.

Esitämme ”saamelaiskulttuurin suoja saamelaisten kotiseutualueella”

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

117§ kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja ELY-keskuksen tietojärjestelmään.

Näemme säädöksen mahdollistavan muodon hyvänä. Samoin 119§ säädös varmistaa kuntien ja maakuntien liitojen tiedonsaannin toteutumisen.

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

-

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

-

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Rönkä Olli
Lapin liitto - Aluesuunnittelu